

Den solid fargede orientaleren

av Nora Bodøgaard Massa

- 1.
2. Orientaleren er støpt i samme form som siameseren, men uten siameserens karakteristiske maskefarge og blå øyne. Orientaleren har farge over hele kroppen og grønne øyne. Rasens historie kan spores helt tilbake til de første kattene som kom fra Siam.
- 3.
4. Ifølge FIFEs bestemmelser er så mange som 140 forskjellige farger og mønstre godkjent for denne vakre katten. I andre forbund som for eksempel GCCF i England, og de fleste Australske forbund finnes det enda flere godkjente farger og mønstre.

Beskyttere mot ondskap

5. Det er funnet gamle skrifter og malerier som beskriver og viser den orientalske katten i flere "drakter", selvfølgelig den maskefargede som vi kjenner som siameseren, men også sorte, sjokolade, blå, hvite, ja, til og med sølvskimrende katter er beskrevet. Det kommer også frem at det fantes bi-colour. De sistnevnte ble kalt "singhasep". Selv i dag finner vi i områdene rundt Bangkok denne typen katt som eierløse katter. Om lag 20 prosent av dem er maskefargede og bortimot 50 prosent solide eller solide og hvite.
- 6.
7. Ifølge poeter fra det gamle Siam var den helbrune sjokoladefargede katten (havanna) en vakker skapning som beskyttet sine eiere mot all ondskap. Disse kattene var høyt verdsatt og blant de første "siameserne" som kom til vesten. Det har imidlertid i senere år blitt klart at det trolig var flere forskjellige raser blant dem: burmesere, tonkanesere og det vi i dag kaller orientalere, er genetisk veldig like siameseren. Det er selvfølgelig umulig å si hva som var hva ut i fra de gamle skriftene, som ikke var særlig presise. I 1888 vant en slik sjokoladefarget katt førstepremien på et show i England. 40 år senere vant enda en slik katt førstepremien for beste sjokoladefargede kropp på "The Siamese Cat Club Show". De var altså regnet som en siamesisk katt i alle disse årene.

8. Den nye rasen blir til

På slutten av 1920-tallet ble reglementet forandret i frykt for at den blåøyde siameseren skulle bli ødelagt ved feilaktig avling med de helbrune kattene. Det ble bestemt at bare de blåøyde kattene var av ren rase og kunne stilles ut. Den solidfargede katten med gule eller grønne øyne var ikke lenger ønsket i show og avlssammenheng. Med denne bestemmelsen forsvant også de første orientalerne. De siste nedtegninger som er gjort om solide sorte og blå katter av orientalsk type, ble gjort av en tysk professor rett før andre verdenskrig. Hva som hendte med disse kattene er ukjent. Selv om det umiddelbart så mørkt ut for de helfargede kattene, ble dette på en måte en historisk hendelse. Det ble skapt en ny rase. Den vi i dag kjenner som orientaleren.

9. Etter andre verdenskrig ble det startet et avlsprogram for igjen å få frem en sjokoladefarget katt med en orientalsk kropp. I 1950 ble to oppdrettere i England enige om å samarbeide for å få dette til. På denne tiden var russian blue og abyssinieren de eneste godkjente rasene ved siden av siameseren. Den første kattungen med den nye fargen ble født i 1952, som et resultat av parring mellom en brunmasket siameser som bar genet for sjokolade og en solid sort korthårskatt, avlet frem av en parring mellom en brunmasket siameser og en sort katt. Denne katten ble stilt ut i 1953 og er den som har dannet grunnlaget for den nye rasen, kjent som havanna. Katten ble oppkalt etter kaninen med samme farge.
10. I 1956 ønsket man å få godkjent rasen, men det skulle gå enda noen år før dette ble oppnådd. I «venteperioden» pågikk det heftige diskusjoner om avlsmetoder og likheten mellom havannaen og burmeseren. I denne tidsepoken ble noen av kattene importert til US, der de dannet grunnlaget for den amerikanske havannaen. I USA ble rasen godkjent under navnet "Brown Havanna" i 1959.

Den moderne orientaleren

Da rasen omsider ble besluttet godkjent i GCCF, England, i 1958, fikk den navnet "Chestnut Brown Foreign", senere forandret til "Havanna". Enkelte "orientalere" med agouti og kjønnsbundne farger ble avlet under utviklingen av de første tabby-, røde- og skilpaddesiameserne, men hadde liten interesse for de fleste.

11. Den egentlige fremgangen i å produsere orientaleren slik vi kjenner den i dag, begynte ikke før i 1962. Dette året startet en Britisk genetiker og oppdretter, Miss Turner, et 10 års avlsprogram for å utvikle en hvit blåøyd katt uten de vanligste genetiske problemene som en så ofte finner på de hvite kattene. Det var dette arbeidet som omsider resulterte i Foreign White.
12. To andre oppdrettere startet også med et lignende prosjekt, og disse tre slo seg sammen i 1964. Fordi den hvite fargen på en katt er dominant, vil en ikke se den egentlige underliggende fargen, og fordi tilbake parring på siameseren var nødvendig for å rette opp typen og få de ekte blå øynene, ble noen av kattungene i den tidlige fasen av Foreign White-programmet ikke hvite. Siden enkelte av de første kattene i avlsprogrammet ikke bar siamesergenet, men andre anlegg, kom deres opprinnelige gener til syne. Som et resultat av dette ble det født kattunger uten maskefarge, og med farge over hele kroppen. Noen av de første var spottet, tabby, solid rød og også solid sort. Noen av dem ble stilt ut, men fokus lå på de hvite avkommene, og de fleste ble ikke brukt i videre avl.
13. Det kom imidlertid en kattunge av stor interesse for Chestnut Brown Foreign-oppdretterne. Ikke bare hadde denne kattungen en fantastisk orientalsk "look", den hadde også en nydelig sjokoladefarge. Faren var en lillamasket siameser og denne kattungen ville kunne produsere sjokolade og lilla kattunger. Denne katten ble historisk i avlssammenheng på veien mot den orientalske katten slik vi kjenner den i dag. Som et resultat av at det gjentatte ganger ble brukt lilla siamesere eller lilla-bærere i Chestnut Brown-avl, ble det mange solide lilla kattunger. Foreign Lilac ble godkjent samme året som Foreign White, og i 1978 ble Foreign Black godkjent.

Mange farger og variasjoner

Orientaleren er nå godkjent i mange farger. Sort, sjokolade, blå, lilla, rød, creme, cinnamon og fawn er alle godkjente farger. De samme fargene forekommer også på de solide sølvkattene som heter smoke, for eksempel sort smoke. Cinnamon og fawn er genetisk relatert til sjokolade. Genet er recessivt og mange havannaer i England er bærere av dette genet. Det

oppstår også i det ikke-kjønnsbundne genet rødt (sorrel) fra abyssinere, kjent siden 1880. Det var ikke før i 1970 at det ble foretatt planlagt kryssing mellom siamesere og abyssinere for å produsere de varme, lyse melkesjokoladefargede kattene.

Sølvorientalere er også forholdsvis nytt. En fikk inn sølvgenet ved å gjøre en parring mellom en orientaler og en chinchilla perser. Det er store diskusjoner om enda flere farger, blant annet karamell og aprikos. Disse fargene er nå godkjent i GCCF og i flere andre forbund, men ikke i FIFE. Det hersker usikkerhet om hvorvidt dette er egne farger eller om det er "dårlige utgaver" av de fargene vi har i dag. Det vil uansett bli spennende å følge med og se hva man finner ut av i fremtiden.